

Daniela Cehelská
Presovská Univerzita v Prešove

Kiedy myślimy Rodzina..., red. M. Duda,
K. Kutek-Sładek, Kraków 2016, s. 113–125
(Praca Socjalna w Teorii i Działaniu, 2).
DOI: <http://dx.doi.org/10.15633/9788374385091.10>

Postoje mladej generácie k otázke manželstva a rodičovstva¹

Postawy młodego pokolenia w kwestii małżeństwa
i rodzicielstwa

Young generation and their attitudes to questions
of marriage and parenthood

Abstract: This contribution refers to the analysis of important relationship bonds in particular social contexts and relationships to build quality partnerships, flowing into marriages as well as the related phenomenon of “family planning”. Post talks about the priorities of young people, the needs of men and women and therefore the reasons that affect decisions on such weighty matters such as

marriage and parenthood. Defines the transformation of families in contemporary society, positive wedlock and starting a family and economic factors affecting the formation of families.

Keywords: young generation, parenting, motherhood, marriage needs of men, women and children

Ludský život sa skladá z niekoľkých etáp, počas ktorých sa človek mení ako po fyzickej stránke, tak sa utvárajú a menia aj jeho životné postoje a názory. Nepochybne jedným z najdôležitejších životných krokov, pre každého človeka je život v partnerstve, manželstve, založenie rodiny a výchova detí. Postoje na tie-

---

¹ The work was supported by the Agency of Ministry of Education, science, research and sport of the Slovak Republic, the project ITMS: 26110230069.

to otázky sa menia a vyvíjajú v súvislosti s vekom, vzdelaním, rodinným zázemím, životnými skúsenosťami a ďalšími faktormi.

1. Premena rodiny v 21. storočí

V súčasnej dobe existuje mnoho definícií pojmu rodina, ktoré majú v podstate rovnaký alebo podobný význam.

Sociológovia vymedzujú rodinu ako viacgeneračný spoložitie rodičov a detí, či už v rodine úplnej alebo neúplnej.

Podľa Labusovej², „Rodina je viacgeneračný vzťah a spoložitie, v ktorom sa rodia deti, prípadne v ktorom môžu byť deti adoptované, a to za podmienok rešpektujúcich základné potreby detí (súčasne preverené celou históriou ľudského rodu)“.

Rodina predstavuje pre autorku čosi ako „svojbytný (často) priestor vzájomného zdieľania sa. Miesto, kam sa ľudia chcú vracieť a stretávať sa. Niečo viac ako jeden človek či prostý súčet dvoch ľudí. Zostáva ňou mama, otec a dieťa. Popri tejto najbližšej rodine považuje za vhodnú pre zdravý vývin jedinca i rodinu širšiu, teda spoločenstvo rodičov a detí, ktorých spája príbuzenské puto, a to nezávisle na počte generácií“³.

V minulosti bola rodina tvorená mužom a ženou, žijúcimi v manželskom zväzku, a ich dieťaťom.

Podmienkou označenia rodiny, na rozdiel od manželstva, je existencia aspoň jedného dieťaťa, vlastného alebo adoptovaného⁴.

Záleží tiež na tom, z akého uhla sa na rodinu pozeráme.

Z užšieho pohľadu ju tvorí otec, matka a deti (tzv. nukleárna rodina), ale zo širšieho tam možno zahrnúť aj ďalšie príbuzenské vzťahy. Pôvodným zmyslom rodiny je plodenie detí a zabezpečenie, respektíve naplnenie všetkých ich potrieb, fyzických i psychických. Aby sa spoločnosť rozvíjala, mala by rodina odchovať minimálne deti tri. Dve ako náhradu za seba a tretiu navyše, aby spoločnosť príliš nezostarla⁵.

---

² E. Labusová, *Co znamená rodina?*, www.evalabusova.cz/ankety/co_znamená_rodina.php (4. 04. 2015).

³ E. Labusová, *Co znamená rodina?*, www.evalabusova.cz/ankety/co_znamená_rodina.php (4. 04. 2015).

⁴ K. Kaderková, *Postoje mladé generace k rodičovství*. Bakalárska práca, <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=62487344389> (16.04.2015).

⁵ E. Labusová, *Co znamená rodina?*, http://www.evalabusova.cz/ankety/co_znamená_rodina.php (4.04.2015).

K najvýznamnejším zmenám rodín a spoločnosti ako takej v súčasnosti patrí dlhodobý pokles plodnosti pod hladinu priemernej reprodukcie. Sprievodným javom je tiež nižšia úmrtnosť v strednom a staršom veku a historicky najnižšia sobášnosť. V súčasnosti sa pojem rodina užíva často i u nezobášaných párov, ktoré žijú v spoločnej domácnosti a vychovávajú spolu aspoň jedno dieťa. Veľkou zmenou je teda aj rýchlo rastúci podiel detí narodených mimo manželstva vo zväzku nazývanom tiež kohabitácia⁶.

Spomínané zmeny nižšej pôrodnosti resp. pôrodnosti u žien vyššieho veku sú spôsobené potrebou dosiahnuteľnosti vyššieho vzdelania. Ženy si uvedomujú neistotu doby ako i fakt, že nemožno sa spoliehať len na muža, otca ako živiteľa rodiny, ak chcú zabezpečiť s narastajúcou životnou úrovňou všetky životné potreby rodiny, detí, manžela i potreby svoje. Zvyšuje sa počet žien študujúcich na vysokých školách, čo prirodzene posúva hranicu prvorodičiek smerom hore.

V neposlednom rade treba povedať, sme sa inšpirovali v západných krajinách, kde sa s nemanželskými deťmi stretávame oveľa skôr. Ďalšími dôvodmi sú nové pracovné príležitosti, antikoncepcia a s ňou spojené plánovanie rodičovstva.

Tiež neoficiálne zrušenie novomanželských zasnub zapríčinilo pokles sobášov, nakoľko pre veľa ľudí boli práve zasnuby veľkou motiváciou k manželstvu, radosťou a prvým zodpovedným krokom k tomu, založiť si rodinu.

„Kresťanstvo považovalo manželstvo ako inštitúciu, ktorá je tými, ktorí boli raz zosobášení, nerozbitná. Rodinu raz založenú považovalo za doživotnú sviaťosť. Za trvalosť rodiny ručila náboženská viera. Toto poňatie bolo úspešne spochybnené poňatím manželstva ako občianskej zmluvy. Stalo sa právnym kontraktom, ktorý možno vypovedať ktoroukoľvek zo strán“⁷.

Posledné desaťročia sú charakteristické aj ďalšími významnými zmenami v oblasti pôrodnosti. Jedná sa o pokles narodených detí, už spomínaný zvýšený vek matiek prvorodičiek, zvýšenie počtu detí rodiacich sa mimo manželstva ako aj nárast slobodných matiek.

V Slovenskej republike je dlhoročná tradícia dvojdetného modelu rodiny. Ako ideálny ho vidí podľa prieskumov cca. 80% ľudí. Avšak nie každý si dve deti môže dovoliť. Najčastejšie dôvody, prečo majú rodičia menej detí, sú zdravotné problémy, nevyhovujúce existenčné a ekonomické podmienky a rozpad partnerstva.

---

⁶ Kohabitácia sa definuje ako spolužitie dvoch ľudí, ktorí spolu žijú bez manželského zväzku, majú vzájomný intímny vzťah, zdieľajú spoločný príbytok, spoločne sa oň starajú a môžu zdieľať spoločné plány do budúcnosti. Niektorí kohabitujúci vychovávajú deti, či už vlastné alebo z predchádzajúcich kohabitácií či manželstiev (Thornton, A., Axinn, W. G., Xie, Y. 2007).

⁷ I. Možný, *Rodina a společnost*, Praha 2006, s. 21.

2. Pozitíva manželského zväzku pri založení rodiny

V spoločnosti prevláda názor, že by ľudia pred založením rodiny mali uzavrieť sobáš. Pre dieťa z manželského zväzku vyplýva lepšie zázemie, sociálna istota, dobré socializačné vzory a iné. Veľkou výhodou je rovnaké meno celej rodiny.

V dnešnej dobe je stále viac rodín, ktoré žijú tzv. „na kôpke“, rodičia sa domnievajú, že dieťa nevníma, iné priezvisko matky a iné otca, ale opak je pravdou. Mnohokrát sa môžeme stretnúť aj s prípadmi, kedy si dieťa, kvôli tomuto stavu, nie je isté svojím postavením a jeho sebavedomie je veľmi nízke⁸.

Ďalším dôvodom prečo uzavrieť sobáš je bezpochyby aj stabilita zväzku. Nemanželské páry majú oveľa ľahší rozchod, na rozdiel od manželov, ktorí sú k sebe viazaní „zmluvou“ a teda je ich odlúčenie zložitejšie a často sa tieto páry snažia situáciu vyriešiť inak, ako rozpadom rodiny. Veľa ľudí nevstupuje do manželstva, deti majú z dôvodu vyšších sociálnych dávok a príspevkov, ale v tomto prípade, v tak závažnom a náročnom životnom rozhodnutí v otázke založenia rodiny, by peniaze rozhodne nemali hrať prím a byť najdôležitejším merítkom.

Podmienky výberu životného partnera sa rôznia, no vo väčšine prípadom si ľudia volia partnera podľa týchto kritérií⁹:

1. Susedstvo a teritoriálna blízkosť;
  - a) vo vzdialenosti niekoľko kilometrov od svojho bydliska;
  - b) v nadväznosti na spoločných priateľov;
  - c) z dôvodu poznania partnera v minulosti (škola, záujmové krúžky, zamestnanie,...);
2. Veková homogamia;
  - a) väčšina ľudí si nevedome i vedome vyberá svojho partnera v rovnakej vekovej kategórii;
3. Etnická a rasová homogamia;
4. Vzdelanostná homogamia;
  - a) v závislosti od vzdelania si ľudia vo väčšine prípadov hľadajú partnerov s rovnakou úrovňou vzdelania.

Z informácií, ktoré máme k dispozícii ohľadne uzatvárania sobášov zisťujeme, že s rastúcim vekom máva často muž vybudovanú profesijnú kariéru a vďaka svojim životným skúsenostiam je ženami považovaný za vhodnejšieho partnera.

Mladému mužovi, ktorý odkladá sobáš, pribúda s pribúdajúcimi rokmi, každým rokom do množiny potencionálnych neviest nový ročník mladých žien,

⁸ K. Kaderková, *Postoje mladé generace...*, op. cit.

⁹ I. Možný, *Rodina a společnost*, Praha, 2006, s. 21.

ktoré dospeli na tzv. „sobášny trh“. Žene naopak každým rokom z potencionálnych ženíchov jeden ročník ubúda¹⁰.

Velká časť mužov rovnakej vekovej kategórie je už zadaná a existuje tu konkurencia mladších žien. V posledných niekoľkých rokoch sa čoraz viac stretávame so stále väčšími vekovými rozdiely medzi partnermi. Ešte pred 20 rokmi bol vekový rozdiel medzi partnermi 3 až 6 rokov. V súčasnosti sa vekový rozdiel rapídne zvyšuje. Vo väčšine prípadoch je starší muž, ale badať aj prípady, kde je vo vzťahu staršia naopak žena. V prípade vzťahov so staršími mužmi je optimálny vek 10 až 15 rokov. Tento trend je spojený s vyšším postavením a lepším finančným zabezpečením. Dievčatá v dnešnej dobe rozmyšľajú, aký partner by bol najlepší na založenie a starostlivosť o rodinu a starší muži už majú vybudované zázemie na rozdiel od mladších mužov, ktorí o svoje postavenie v spoločnosti musia ešte len bojovať.

V minulosti bolo založenie manželstva výhradne záležitosťou rodiny, kde hlavnými najdôležitejšími ukazovateľmi bolo: a) spoločenské postavenie, b) majetok druhej strany, c) ako aj majetok, ktorý prinášali obe strany do manželstva.

V súčasnej dobe manželstvo teda vzniká voľbou, ktorá je zúčastnenými vnímaná ako slobodná, založená výlučne na vzájomnej príťažlivosti a láske. Človek si môže vybrať sám partnera dobrovoľne, rodina už do tohto výberu vo väčšine prípadov nezasahuje. Ľudia uzatvárajú sobáš z lásky a nie zo zodpovednosti voči príbuzným a majetku¹¹.

Kresťanský model manželstva nepopiera identitu a potreby jednotlivých partnerov, ale robí to majúc na zreteli lásku, ktorá ich spája nie iba ako romantický cit, ale lásku definovanú v 1 Kr 13¹².

„Láska musí byť dnes jediným zákonným, právoplatným a oprávneným dôvodom na založenie rodiny“¹³.

V Slovenskej republike sú legitímnymi a limitujúcimi faktormi uzatvárania svadieb najmä:

- Minimálny sobášny vek – tento vek je stanovený na 18 rokov. Maloletý môže do manželstva vstúpiť len po povolení súdom a to po dosiahnutí 16 roku života.
- Rodinný stav – spoločnosť v Slovenskej republike je monogamná tzn., že do manželstva môže vstúpiť iba slobodný človek.

¹⁰ *Ibidem*, s. 122.

¹¹ *Ibidem*, s. 56.

¹² 1 Kor 13, 4–7: „Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá, nezávidí, láska sa nevypína, nenadáva sa, nie je neslušná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nezmyšľa zle, neraduje sa z nepravosti, ale teší sa s pravdou, všetko znáša, všetkému verí, všetkého sa nádeje, všetko pretrpí“.

¹³ I. Možný, *Rodina a spoločnosť*, op. cit., s. 18.

- Určitý stupeň pokrvného príbuzenstva – ľudia v priamej línii sa nemôžu vziať (rodičia s deťmi a súrodencami).
- Pohlavie partnerov – v Slovenskej republike môžu uzavrieť manželstvo len osoby opačného pohlavia. Registrované partnerstvá nie sú rovnocenné s manželstvom.

3. Ekonomické faktory založenia rodičovstva

Najskôr si musíme rozdeliť ľudí, ktorí chcú založiť rodinu, do dvoch skupín:¹⁴

1. Ľudia čakajúci, až im ich ekonomická situácia dovolí založiť rodinu.
2. Ľudia riešiaci svoje ekonomické problémy založením rodiny.

Prvý prípad je väčšinou spojený s ľuďmi, ktorí dosiahli vyššie vzdelanie, alebo pochádzali z rodiny, ktorá ich dostatočne zabezpečovala počas ich predošlého života. Títo ľudia sú zodpovednejší a plánujú čo najlepšie podmienky pre založenie rodiny. Snažia sa, aby mali svoje bývanie, ekonomické zázemie atď. Plánujú aj do budúcnosti, ako budú schopní postarať sa o dieťa i o jeho vzdelanie.

Druhý prípad je často spojený s ľuďmi, ktorí pochádzajú zo sociálne slabších rodín, dosiahli nižšieho vzdelania a bývajú nezamestnaní. V mnohých prípadoch títo ľudia nie sú ani zosobášení, aby mohli čerpať výhody zo sociálnych príspevkov štátu. Dieťa si obstarávajú, aby žena dostávala rodičovský príspevok, v ktorom vidia príjem peňazí. Často si však neuvedomujú, že dieťa je tiež finančne nákladné, najmä so vstupom do povinnej školskej dochádzky.

Ekonomické podmienky rodičovstva úzko súvisia s dnešnou ekonomikou. Všetko stojí oveľa viac peňazí ako predtým. Po narodení dieťaťa sa rodičia snažia, aby mali vlastné bývanie, ktoré by vyhovovalo nárokom rodiny. No so starostlivosťou o domácnosť sú spojené aj náklady na bývanie. V dnešnej dobe už dieťa nemá ani bezplatnú zdravotnú starostlivosť, určité úľavy rodiny s deťmi majú, ale na veľa vyšetrení a liekov musia rodičia doplácať alebo ich plne hrať. Školská dochádzka už taktiež nie je bezplatná. Iba pomôcky do prvej triedy základnej školy hradí štát, od druhého ročníka všetky pomôcky hradia rodičia, a s tým sú spojené tiež rôzne platené akcie školy (výlety, divadlá, exkurzie, a pod....). Ďalej rodičia hradia povinné výcviky (plavecký, lyžiarsky, kurz ochrany človeka a prírody, branné cvičenia a pod.) Tiež rôzne záujmové a voľnočasové krúžky, kde dochádza k rozvoju osobnosti a talentu dieťaťa, sú finančne náročné pre rodiny s nižšími resp. nízkymi príjmami. Aj stredné školy nie sú

---

¹⁴ A. Štátná, *Rodina a zamestnaní: (deskriptívni fáze analýzy).III., Rodiny se školními dětmi* Praha 2007, s. 58.

lacnou záležitosťou, stále viac sa propagujú súkromné školy, kde sa platí školné alebo štátne školy, kde si opäť všetky pomôcky hradí rodina sama¹⁵.

Peniaze by nemali byť a samozrejme ani nie sú najdôležitejším faktorom pri rozhodovaní o založení rodiny, ale v dnešnej veľmi náročnej dobe, by si každý človek, ktorý chce vstúpiť do manželstva a založiť si rodinu mal aspoň trošku naplánovať, kedy si dieťa zaobstará, aby mu mohol dať všetko, čo bude potrebovať a aby bol pokiaľ je to možné, ho schopný podporovať aj v dospelosti napr. pri štúdiu na strednej či vysokej škole¹⁶.

Pre rodičov by bolo veľmi ťažké, odmietnuť lepšie vzdelanie detí, ktoré nato majú talent a schopnosti, práve z finančných dôvodov.

Pre mladých ľudí v súčasnosti nie je ľahké založenie rodiny, veľa z nich študuje na vysokých školách, potom prichádza hľadanie zamestnania a kým človek vybuduje nejaké zázemie, dosiahne vek minimálne tridsať rokov, preto je pochopiteľné a celkom prirodzené, že si tiež veľa mladých dievčat hľadá starších partnerov, aby nemuseli čakať, až ich vrstovníci a potencionálni partneri získajú určitú pozíciu v spoločnosti.

4. Sociálne potreby človeka vo všeobecnej rovine

V súvislosti s uvedenými skutočnosťami je nevyhnutné bližšie rozobrať potreby osôb v nadväznosti na sociálne väzby a vzťahy ako také.

Zdravý človek neustále uspokojuje svoje potreby, ktoré majú pre neho rôznu hodnotu. Niektoré potreby chápe ako nutnosť, ako napr. spánok, jedlo, pitie. Ide o takzvané potreby biologicko-fyziologické. Viac o týchto potrebách hovorí pyramída potrieb podľa Maslowa¹⁷.

Kým sú tieto potreby uspokojené, príliš sa nimi jedinec nezaobrá. Ich uspokojovanie je automatické. Ak človek uspokojí základné potreby, potrebné ku každodennému životu, je schopný uspokojovať potreby vyššej úrovne. Vyššie životné potreby sú životné ciele, prania, túžby. Sú trvalé, vedomé a zámerné, človek im venuje veľa pozornosti a síl. Zdravý človek je schopný si svoje ciele a potreby sám uspokojovať. Základné potreby biologické musia byť plne uspokojené, aby mohol človek vôbec prežiť. Základné potreby psychické musia byť

¹⁵ A. Šťastná, *Rodina a zamestnaní...*, *op. cit.*, s. 59.

¹⁶ K. Kaderková, *Postoje mladé generace...*, *op. cit.*

¹⁷ Maslow hierarchicky usporiadal potreby, ktoré sú v pracovnom procese dôležité a aktivujú správanie a konanie pracovníkov. Definoval päť stupňov potrieb: 1. fyziologické potreby, 2. potreba istoty a bezpečia, 3. sociálne potreby, 4. potreba úcty a 5. potreby seberealizácie.

uspokojované, aby sa mohol jedinec vyvíjať v psychicky zdravú a zdatnú osobnosť, ako uvádza Z. Matějček¹⁸.

Potreby človeka sú veľmi potrebné v živote človeka, vyplývajú z nedostatku alebo nadbytku. Neuspokojovanie potrieb sa odráža na psychike. Ludské potreby nie sú nemenné, vyvíjajú sa, v priebehu života sa potreby tiež menia. Život človeka je naplnený neustálym uspokojovaním rôznych potrieb. Rodinu charakterizuje situácia, kedy rodičia uspokojujú potreby dieťaťa, a kedy spolužitím s dieťaťom sú súčasne uspokojované aj ich potreby¹⁹.

Potreby sa vekom menia, starší ľudia potrebujú predovšetkým potreby sociálne, potreby komunikácie a vzťahové, potreby kontaktov s ďalšími ľuďmi, tiež aj potreby bezpečia, dôstojnosti, vážnosti, rešpektu, ale aj základné potreby biologické, ako je zabezpečenie jedla a hygieny.

5. Sociálne potreby detí

Deti potrebujú veľa vecí, ale zo všetkého najviac istotu vo vzťahoch ku svojim blízkym. Ludské mláďa potrebuje mať „svojich“ ľudí, ktorí by mu poskytli ochranu a pomoc, aby prežilo. Pretože ono samo je bezmocné. Tým „jeho“ ľudom – rodine na ňom však musí súčasne tiež záležať. Takto sa nazýva ľudská materská a otcovská láska, ktorá prináša vzájomné uspokojovanie psychických potrieb. Už malé dieťa je vybavené pre ľudský vzťah.

Materské správanie má celý rad prvkov, ktoré nie sú naučené, ale sú spontánne. Materské správanie je dokonale primerané správaniu dieťaťa. Ak však matka nie je takto disponovaná k svojmu dieťaťu, potom mu nerozumie, reakcie nefungujú a vzniká napätie a zmätok. Ani matka, ani dieťa si vzájomného vzťahu neužívajú a výchova sa nedarí. Deti potrebujú prítomnosť niekoho, kto im bude darcom istoty a na koho sa môžu kedykoľvek spoľahnúť. Potrebujú prežívať životný princíp dôvery. Totiž „pre dieťa je rozhodujúce psychologické rodičovstvo, založené na vnútornom, psychickom, citovom prijatí dieťaťa, a nie len rodičovstvo biologické“²⁰.

Najmä mladí ľudia by mali teda očakávať od života to, čo chcú. Mať deti, ktoré chcú mať, s tým, s kým ich chcú mať, a v dobe, ktorá je pre nich vhodná. Na deti by mali byť najmä vnútorne pripravení.

¹⁸ Z. Matějček, *Rodiče a děti*, 2. vyd., Praha 1989, s. 335.

¹⁹ L. Rajsiglová, *Neúplná rodina – realita dnešní doby*. Bakalárska práca, <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=74030923020> (16. 04. 2015).

²⁰ Z. Matějček, *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*, Praha 1994, s. 15.

Deti z rozvedených rodín často zažívajú otrasy, traumy, konflikty či frustrácie, ktoré plynú z domáceho napätia. Ich problémy sú väčšinou zjavné a dramatické. Začiatok ich života bol u väčšiny ešte dobrý, rodičia sa mali radi a mali radi aj ich. Pocit istoty a bezpečia im nechýbal, vyrástli v ovzduší citového záujmu a vrelosti. Ich postihnutie ich zasiahlo teda až neskôr v živote²¹.

Po rozvoде často pokračujú konflikty medzi už rozvedenými rodičmi. Aj napriek ich nezhodám, by si rodičia mali uvedomiť, že ich rozvod nezbažil rodičovských povinností. Rizikovými rodičmi sú zaiste alkoholicy a toxikomani, rodičia mladiství, povahovo nezrelí, na rodičovstvo nepripravení, so záujmami ešte detskými. Deti, ktoré sú vychovávané bez lásky, odovzdávajú svoju nelásku z generácie na generáciu. Mnohí ľudia, ktorí boli v detstve kruto trestaní, sa často sami dopúšťa hrubého násillia na vlastných deťoch.

„U dieťaťa bez rodiny a bez ľudí angažovaných na jeho osude, u dieťaťa vyrastajúceho v starostlivosti odbornej, nie osobnej a rodinnej, je to inak. Žije prítomnosťou, budúcnosť je skrátaná tak od nedele do nedele – a minulosť nie je!“²².

6. Sociálne potreby žien a mužov

P. Šmolka tvrdí, že takmer každý stretne za celý svoj život 100 až 150 osôb, s ktorými by mal pokojné a spokojné spolužitie. Lenže nie sme bohužiaľ obdarení nadprirodzenou schopnosťou, ktorá by videla do duší našich potenciálnych partnerov. Aj reálne životné situácie sú mnohokrát málo platné. Asi polovica všetkých partnerských kolapsov, kríz a rozvodov je ale skutočne „chybou výberu“²³.

Obzvlášť, ak si zvolíme partnera z okruhu vysoko rizikového. Človek nesmie mnohokrát zabúdať na to, že si vybral partnera podľa seba. Niekedy podobného sebe samému, inokedy zase naopak doslova kontrast. V začiatku vzťahu nás priťahujú na partnerovi práve tie vlastnosti, ktoré sami nemáme. Ale akonáhle sa nám partner zovšednie, stáva sa, že práve to, čo nás priťahovalo, nám začne vadit. Nieкто je skleslejší ale odolnejší, iný skôr umiernennejší, krehkejší a ľahko zraniteľnejší. Pre partnerský výber môžu mať tieto charakteristiky takmer osudový význam.

E. Matějková sa spolu s P. Smolkom zhodujú na tom, že s vekom sa väčšinou temperamentné rysy naďalej zvyrazňujú a prehlbujú. Niečo možno predvídať už v dobe známosti, niečo možno rozpoznať pri pokusoch o spolužitie tzv.

²¹ L. Rajsiglová, *Neúplná rodina...*, op. cit.

²² Z. Matějček, *Co děti nejvíc potřebují*, Praha 1994, s. 41.

²³ P. Šmolka, *Nevěra: pro podváděné i podvádějící*, Praha 2003, s. 49.

na skúšku, no mnohé môže však zaskočiť až po rokoch spolužitia. Veľakrát sa dajú dohromady partneri, ktorí majú ťažké zlučiteľné charakteristiky, napriek tomu každý sám za seba by mohol dobre fungovať s niekým iným. Mladý zamilovaný človek však neuvažuje nad tým, či urobil úspešný partnerský výber. Avšak ak máte vedľa seba niekoho, s kým už roky celkom spokojne žijete, niekoho, kto je celkom tolerantný, potom radšej nešpekulujte o kvalite svojej životnej voľby a vážte si to, čo máte²⁴.

Ženy vraj túžia po tom, čo nemajú. Muži by však možno dodali, že ženy vôbec nevedia, čo si vlastne majú priať, ale nedajú si pokoj, než to nedosiahnu. Nieкто si môže myslieť, že ide o ženskú hýrivosť. V určitom období života ženám totiž priemerní muži pripadajú trochu fádne. V plodnejšom období hľadajú hlavne záruku reprodukčnej úspešnosti. A naopak v menej plodnom období dávajú prednosť mužom jemným, citlivým a starostlivým. U mnohých žien sa môžeme stretnúť s názorom, že im na vzhľade vôbec nezáleží. „Hlavne, aby bol dobrý, pracovitý, tolerantný, možno aj trochu solventný, mal vzťah k deťom a navyše ešte asi tak 127 ďalších pre vzťah podstatných vlastností, a potom už je vlastne jedno, ako vyzerá“²⁵.

Je pravda, že medzi partnermi je doslova žiaduca fyzická príťažlivosť. Ale je veľmi riskantné vyberať si partnerov iba podľa vzhľadu²⁶.

Každá žena túži po niečom trochu inom, ale napriek tomu podobnom. Niektoré túžia po tom, aby s ňou partner občas posedel a spoločne sa porozprávali. Potrebujú mu oznámiť, čo cítia, čo prežívajú, čo ich trápi a čo naopak teší. Iná žena túži po duševnom porozumení. Potrebuje mať pocit, že je svojím partnerom akceptovaná, že s ňou zdieľa jej pocity, starosti i radosti. Chce oporu a pochopenie. Ďalšia žena zase vyžaduje lásku. Je pre ňu dôležitý pocit, že všetko, čo pre ňu muž robí, robí predovšetkým z lásky. Nájdu sa aj ženy, ktoré túžia po takom mužovi, ktorý by vycítil, čo práve potrebuje. Takých mužov, ktorí však správne vycítia, čo si žena praje a po čom túži, je veľmi málo. Ženských potrieb, očakávaní a túžob je naopak zase veľmi veľa.

Aj muži túžia v každej ich vývojovej fáze po niečom inom. Bežný muž túži väčšinou po úspechu, pokoji a spokojnom dožití. U niektorých mužov sa môžeme stretnúť s túžbou hniezdového a rodičovského pudu. Muža celkom iste zaujíma vonkajší ženský dizajn, ale aj budúce pokojné rodinné zázemie. V dobe známosti dávajú muži prednosť ženám povahovo vyhraneným, pre trvalejší vzťah naopak ženám „umierneným“. Niektoré povahové vlastnosti, ako u mužov, tak aj u ženy, sú výrazným predpokladom pre harmonický vzťah. Spolužitie medzi

²⁴ E. Matějková, *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích*, Praha 2007. s. 138.

²⁵ P. Šmolka, *Výběr partnera: pro nezadané i zadané*, Praha 2005, s. 26.

²⁶ *Ibidem*, s. 27.

partnermi môže ovplyvniť aj prílišné rozdiely záujmov, hodnôt a postojov, kde už ani veľkorysosť nepomôže. Po prvotnej zamilovanosti sa však takmer vždy prejavia vekové, vzdelanostné a skúsenostné rozdiely. Všeobecne sa hovorí, že ak má muž uspokojené základné potreby, väčšinou už nevymýšľa ďalšie vylomeniny. Niektorí muži túžia po stálom celoživotnom obdivu.

Ako hovorí P. Šmolka²⁷, „bežný muž je tvor ješitný, obdivu a uznania potrebný“. Ženy by ich veľakrát rady obdivovali, ale keby bolo vraj za čo. Iní muži túžia po tom, aby ich ženy nezaťažovali starosťami. Neznášajú totiž, keď sa na nich valí nadmiera starostí. Ďalší muži túžia mať sex, kedy sa im zachce. Občas sa však žiaľ stáva, že len to je forma ich vzájomnej komunikácie. Takmer väčšina mužov ale túži po tom, aby bolo doma uvarené a upratané, a pokiaľ možno ešte aj „voňavúčko“.

Ak teda túžite po ideálnej partnerke, nie je nič jednoduchšie než stretnúť takú, ktorá vás dostatočne fyzicky priťahuje, je úspešná, imponuje vám, nemá veľa záporných vlastností, je vyrovnaná, má primerané partnerské skúsenosti, hodí sa k vám vekom, vzdelaním, názormi a hodnotami, máte spoločné životné ciele a rozumiete si v intímnom spolužití. Musíte mať ale neustále na pamäti, že „opustiť nereálne ideály býva tisíckrát ľahšie než sa pokúšať opravovať reálneho partnera“. A najviac žiť s dokonalým partnerom by bolo určite dosť príšerné²⁸.

E. Matějková uvádza vo svojej knihe niekoľko pilierov dlhoročného vzťahu. Patrí medzi ne napríklad spoločné plány, ktoré označujú ako životnú pôdu vzťahov. Ďalej potom podobný životný štýl a hodnoty, tie sú dôležité v každodenných maličkostiach. Neodhalíme ich na prvých schôdkach, ani nie sme schopní ich popísať. Aj priateľstvo a zodpovednosť je nosná súčasť vzťahu. Je to istota pomoci a podpory druhému. Sexuálna príťažlivosť tiež patrí do pilierov dlhoročného vzťahu. V začiatkoch vzťahu nám pomáha prekonať odlišnosti v partnerovom správaní, pomáha vzťah vôbec začať. Nesmieme však zabúdať tiež na emocionálnu otvorenosť a toleranciu²⁹.

7. Záver

Materstvo starších žien nebolo neobvyklé ani v minulosti, avšak dôvody tohto stavu sa rôznia. V skorších časoch ženy rodili skôr a stávali sa matkami najmä z dôvodu nespoľahlivej antikoncepcie. Dnes ženy odkladajú materstvo z vlast-

²⁷ *Ibidem*, s. 121.

²⁸ *Ibidem*, s. 127.

²⁹ E. Matějková, *Jak řešit konflikty...op. cit.*, s. 138.

ného rozhodnutia a z neustálych tlakov okolia najmä z týchto dôvodov, ktoré prezentujú aj isté akoby pomyselné nutné obete zo strany žien:

- Po strednej škole pokračovanie v štúdiu na vysokej resp. ako obeť v tomto smere tzv. nemožnosť osobnostného rastu a štúdia na úkor detí a rodiny.
- Budovanie kariéry a nájdenie seriózneho zamestnania resp. ako obeť chápané, spomalenie budovania kariéry či jej obetovanie.
- Predĺženie reprodukčného veku ženy.
- Nenájdenie vhodného kandidáta na manželstvo ako aj nemožnosť nájdenia najlepšieho otca pre svoje potomstvo.
- Nedostatočné rodinné zázemie pre založenie novej rodiny. Zhoršenie finančnej situácie po narodení dieťaťa. Tu ako obeť ženy chápu, slabé finančné zázemie a zníženie životnej úrovne na úkor rodiny.
- Externé, exogénne faktory ako veľké množstvo antikoncepcie, pohlavné a iné choroby, stresy v okolitom prostredí vyplývajúce z nejstej doby a obáv o budúcnosť.
- Zásadné zmeny v živote matky. Ako obeť tu vystupuje strata slobody, zmena životného štýlu upriameného najmä na dieťa, čo má často krát aj negatívny dosah na manželský a intímny život rodičov a tiež aj fakt, že materstvo predstavuje nezvratný proces a celoživotný záväzok natrvalo.
- Nedôvera v seba, obava o vlastnú neschopnosť postarať sa o dieťa a byť dobrou matkou.

Pre každého je veľký životný krok, stať sa rodičom. Väčšina ľudí si to uvedomuje, a preto si tento krok premýšľa už niekoľko rokov dopredu. Stať sa rodičom neznamená len mať dieťa, ale predovšetkým prevziať na seba zodpovednosť za druhého človeka. Človeka, ktorý tu po nás ostane a bude nositeľom našej ďalšej generácie, potomkom, dedičom a našim obrazom a výsledkom celoživotnej výchovy a denno-denného formovania.

A preto treba všetkým, nie iba ženám, vždy znovu a znovu neustále pripomínať nesmierny dosah, mnohým snád' už dôverne známych slov: „Udržujte krb svojich myšlienok a konaní čistý! Tým založíte mier, šťastie a lásku v rodinách a budete šťastní!“

Bibliografia

- Duda M., *Praca socjalna zorientowana na wartości*, [w:] red. A. Blascikova, P. Kondrla, *Sloboda. Viera. Autenticita (Zbornik prispevkow z medzinarodnej vedeckej konferencje)*, Nitra 2011, s. 60–75.
- Hangoni T., *Aktuálne výzvy pre sociálnu prácu: (empiricko-reflexívna štúdia)*, [w:] „Sociálna a duchovná revue”, roč. III., č. 1 (2012), s. 12–18.

- Hangoni T., *Rodinná politika v kontexte modernej postindustriálnej spoločnosti*, [w:] *Sociálna a duchovná revue*, roč. II., č. 1 (2011), s. 9–15.
- Kaderková K., *Postoje mladé generace k rodičovství*, <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=62487344389> (16.04.2015).
- Labusová E., *Co znamená rodina?* http://www.evalabusova.cz/ankety/co_znamená_rodina.php (4.04.2015).
- Matějček Z., *Rodiče a děti*, 2. vyd., Praha 1989, s. 335.
- Matějček Z., *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*, Praha 1994, s. 98.
- Matějček Z., *Co děti nejvíc potřebují*, Praha 1994, s. 108.
- Matějková E., *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích*, Praha 2007, s. 160.
- Rajsiglová R., *Neúplná rodina – realita dnešní doby*, Bakalárska práca, <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=74030923020> (16.04.2015)
- Šmolka P., *Nevěra: pro podváděné i podvádějící*, Praha 2003, s. 112.
- Šmolka P., *Výběr partnera: pro nezadané i zadané*, Praha 2005, s. 128.
- Thornton A., Axinn W. G., Xie Y., *Marriage and Cohabitation*, Chicago 2007.
- Šťastná A., *Rodina a zaměstnání:(deskriptivní fáze analýzy).III., Rodiny se školními dětmi*, Praha 2007, s. 70.
- Zbroja B., *Aktualność Jezusowej edukacji na temat małżeństwa i rodziny*, [w:] *Nová sociálna edukácia človeka (?) Duchovné, antropologické, filozofické, psychologické a sociálne aspekty výchovy, vzdelávania a poradenstva dneška, zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej dňa 8.11.2012 v Prešove*, Prešov 2012, s. 37–44.

CZĘŚĆ II

Rodzina w perspektywie zagrożeń

